

УДК 78.071:378.018.43

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2023-1-7>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ У ФОРМАТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Онищук Володимир Іванович

старший викладач Інституту мистецтв

Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID ID: 0000-0003-1680-6976

Сметана Оксана Павлівна

старший викладач Інституту мистецтв

Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID ID: 0009-0009-3873-5153

У статті розкриті основні вектори дистанційного навчання вищих навчальних закладів мистецького напрямку. На основі аналізу наукових доробків і методичних рекомендацій здійснено спробу переконатись, що дистанційний формат, деякою мірою, може бути адаптований у музичній навчальній практиці. Отже, у процесі домінування дистанційності в музичному академічному просторі, на нашу думку, мають бути сформовані адекватні моделі технології навчання. Дистанційне навчання – це новий освітній досвід, який з'явився в Україні у зв'язку з різними пандемічними чинниками, це форма організації освітнього процесу, в основі якої лежить здебільшого самостійна форма роботи студента. Щоб такий формат здобуття знань став результативним, необхідно дослідити й адаптувати до сучасних вимог освіти нові форми, режими навчання музичних закладів. У статті було розглянуто чинники організації та забезпечення освітнього процесу дистанційної форми навчання в синхронному й асинхронному режимі для здобувачів музичної освіти.

Аналіз даної теми розкриває особливості сучасних умов освітнього простору, деталізує процес накопичення інтелектуальних можливостей у фаховій роботі студентів з інформаційними потоками, спрямовує розвиток критичного мислення та професійної компетентності майбутніх педагогів-музикантів. Такі завдання освіти повинні бути пов'язані з новими методами та напрямками дистанційного навчання та можуть бути розширені за допомогою музично-комп'ютерних технологій. Накопичення об'єму знань, ресурсів і творчих можливостей у сфері музично-комп'ютерних технологій у процесі дистанційного навчання формує серйозний вплив не тільки на інформаційний музичний простір, але й, загалом, на створення музичної інформації. У зв'язку із цим постає гостра потреба у спеціалістах-музикантах, що акумулюють і використовують такі знання.

Отже, найдоцільнішим спрямуванням у навчальному процесі з музично-комп'ютерними технологіями є активізація таких напрямів: стимуляція пізнавальної діяльності, формування інтерактивності музичного мислення студентів, розвиток користувальної інтуїції, уміння аналізувати та засвоювати сучасні музичні технології в різних напрямках.

Для формування такого роду музичних знань у статті представлені відповідні інтернет-ресурси, як практичні творчі платформи для навчання та підвищення освітньої кваліфікації студентів.

Завдання комплексної реалізації дистанційної освітньої практики, на нашу думку, повинно надалі створити «інтелектуальну» систему підготовки й актуалізації компетентності студентів напрямку «Музичне мистецтво» вищих навчальних закладів, дозволить сформувати особистісно орієнтований підхід у навчанні, підвищить рівень навчальних музичних досягнень та інтерес до музичного мистецтва.

Ключові слова: дистанційне навчання, музичне мистецтво, музично-комп'ютерні технології, освітній простір, естрадна музика, інтелектуальний потенціал, навчальний процес, персоніфікований підхід.

IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS-MUSICIANS IN THE FORMAT OF DISTANCE EDUCATION

Volodymyr Onischuk

Rivne State University of the Humanities

Oksana Smetana

Rivne State University of the Humanities

In the content of this article, the main vectors of distance learning in higher educational institutions in the field of art are revealed. Based on the analysis of scientific works and methodical recommendations, an attempt was made to make sure that the distance format, to a certain extent, can be adapted in musical educational practice. Therefore, in the process of dominance of remoteness in the musical academic space, in our opinion, adequate models of learning technology should be formed. Distance learning is a new educational experience that appeared in Ukraine in connection with various pandemic factors, it is a form of organization of the educational process, which is based, for the most part, on the independent form of the student. And in order for this format of knowledge acquisition to become effective, it is necessary, in our opinion, to research and adapt new forms and modes of training in music institutions to the modern requirements of education. In the article, we described the organization and provision of the educational process of distance education in synchronous and asynchronous mode for students of music education.

In the conditions of rapid informatization of society, we analyze the vector of changes in the technology of the modern educational space, methods of expanding and deepening the intellectual capabilities of students' professional work with information flows, the development of critical thinking and professional competence of future teachers-musicians. We believe that such formats should be inextricably linked with new methods and directions of distance learning and can be expanded and diversified with the help of music and computer technologies. The accumulation of knowledge, resources and creative possibilities in the field of ICT in the process of distance learning has a serious impact not only on the informational music space, but also, in general, on the creation and performance of musical information. In this regard, there is an urgent need for specialist musicians who accumulate and use such knowledge.

Therefore, the most expedient direction in the educational process with music-computer technologies is the activation of the following directions: stimulation of cognitive activity, formation of interactivity of students' musical thinking, development of user intuition, ability to analyze and quickly learn modern music technologies in various directions.

For the formation of this kind of musical knowledge, we considered in the article the use of relevant Internet resources as practical creative platforms for training and professional development of students, teachers of the department of pop music of RDSU.

The task of comprehensive implementation of distance educational practice, in our opinion, should in the future create an "intellectual" system of training and constant updating of the competence of students of the "Musical Art" direction of the university, will allow to form a person-oriented approach to education, increase the level of educational musical achievements and interest in music art

Key words: distance learning, musical art, music-computer technologies, educational space, pop music, intellectual potential, educational process, personalized approach.

Постановка проблеми. XXI ст. відкриває для кожної людини безліч можливостей і переваг, інтернет став невід'ємною частиною життя сучасних українців. Новітні інформаційні технології, інноваційні методики відіграють важливу роль у підготовці сучасного фахівця, який є конкурентоспроможним як для українського ринку праці, так і за кордоном.

В умовах стрімкої інформатизації суспільства та зміни технології основним завданням сучасного освітнього процесу має стати розширення інтелектуальних здібностей особистості, мотивація та підготовка до фахової роботи студента з інформаційними потоками, розвиток критичного мислення та професійної компетентності.

Проблема організації освітнього процесу була актуальною на всіх історичних етапах станов-

лення та розвитку суспільства. Нині, в умовах різноманітних непередбачуваних подій, медичних трансформацій, військових випадів суттєво зменшується можливість підтримувати процес очної форми навчання. Різкий перехід на дистанційну форму навчання не лише завдав стресу учасникам освітнього процесу, але й поставив нові вимоги, нові виклики до формату академічного простору.

Дистанційне навчання – це новий освітній досвід, який з'явився в Україні у зв'язку з різними пандемічними чинниками, це форма організації освітнього процесу, в основі якої лежить здебільшого самостійна форма роботи студента. Це дає змогу навчатись у зручній для особистості час та на будь-якій відстані. Дистанційне навчання передбачає таку організацію навчального процесу, у якій студент навчається само-

стійно за розробленою викладачем програмою і віддалений від нього у просторі чи в часі, проте може вести діалог з ним за допомогою телекомунікаційних засобів.

Відповідне навчання з переважним форматом самостійного осмислення відоме давно. У нашій країні воно називалось заочним, на Заході – «кореспондентське», або дистанційне. Ефективність даного типу навчання залежить від форм і методів надання навчальних матеріалів, контакту з викладачем і контролю роботи. Закономірно, що розвиток цієї форми навчання був зумовленим обов'язковим упровадженням новітніх технологій і засобів комунікації (Кремень, 2006).

У глобальному світі накопичено значний досвід адаптації самостійної освіти. Зокрема, у такому освітньому просторі працюють Корейський національний відкритий університет, Університет Південної Африки, Китайський телеуніверситет, Національний відкритий університет ім. Індіри Ганді.

Як визначено в наказі № 466 «Про затвердження положення про дистанційне навчання» від 25 квітня 2013 р. Міністерства освіти і науки України, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України, дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації навчального процесу була актуальною на всіх історичних етапах становлення та розвитку українського суспільства. Не оминула вона дослідників, викладачів-практиків, науковців різних часів.

Грунтовні наукові пошуки практичної інформації щодо даної теми виявили деякі суперечності а поглядах, навчальних постулатах, зорієнтованих переходом у змішаний і дистанційний формати; довели доцільність розроблення сучасних мистецько-педагогічних засобів у процесі формуванні готовності студентів за допомогою різноманітних освітніх режимів.

Різні аспекти пошуку ефективних інноваційних форм навчання знайшли своє відображення в історії зарубіжної та вітчизняної педагогічної думки. Дану педагогічну проблему розкрили у своїх наукових працях Я.А. Коменський, Й. Песталоцці, А. Дістервег, Дж. Дьюї, В. Сухомлинський. Науковим обґрунтуванням даної теми є дослідження вітчизняних авторів, які доводять ефективність використання новітніх технологій: технології комп'ютерного інформаційного навчання (Кремень, 2006), технології інтерактивного навчання (Дяченко-Богун, 2014; Дичківська, 2004; Пометун, Пироженко, 2004; Кравчена, 2019); використання комп'ютерного моделювання

в умовах дистанційного навчання (Литвинова, Соколюк, 2020).

Суттєвими ознаками організації форм навчання, які розглядали науковці, були: розподіл навчально-організаційних функцій, характер спілкування, добір і послідовність елементів навчальної роботи, взаємодія часового та просторового режимів освіти.

Нині сформовано багато підходів на визначення організації форм дистанційного навчання. Цей формат був описаний і досліджений такими зарубіжними вченими, як Д. Кіган, М. Мур, М. Томпсон, А. Кларк. Кожен із цих науковців підкреслював окремі аспекти у вищевказаній формі здобуття знань.

У вітчизняній літературі також не оминули аналітичний «зріз» проблематики даної теми. У працях методистів-науковців Б. Шуневича, Г. Яценка, С. Степаненка, В. Стрельникова представлені особливі приклади та важелі дистанційного навчання в конкретних навчальних закладах.

Мета статті – проаналізувати форми змішаного та дистанційного навчання у процесі здобуття освіти майбутніх педагогів-музикантів вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі вітчизняного розвитку система вищої освіти різко та часом непередбачувано змінює, адаптує різні формати навчальної практики. Звичайний традиційний метод очної комунікації, здається, залишає підмостки музичної педагогіки. І хоча «живий» спосіб спілкування для формування особистості майбутнього студента-музиканта є принципово пріоритетним, на жаль, його стрімко витісняє дистанційний формат. Причина таких змін і необхідності «перенастроювати» навчальний процес у дистанційний спосіб пов'язана з непростим завданням підготовки фахівців музичних навчальних закладів в умовах непередбачуваних критичних суспільних реалій. На думку В. Кременя, «<...> дистанційна форма освіти – це реакція на зовнішні зміни, які відбуваються у світі (об'єктивні тенденції глобалізації світу, бурхливий розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій, зростання соціально-економічних темпів розвитку)» (Кремень, 2006).

Навчальний процес у ВНЗ напряму «Музичне мистецтво» – це організована двостороння діяльність, яка форматує максимальне засвоєння й усвідомлення навчального матеріалу та подальшого застосування отриманих знань і навичок у мистецькій практиці. Але впроваджені нині дистанційний вид роботи на даному напрямі потребує осмислення та корекції.

На думку І. Чурпій, система дистанційного навчання розрахована на досить свідомих студентів, персоніфіковано вмотивованих, які не потребують регулярного контролю з боку викладача

(Чурпій, 2020). Формат дистанційного навчання передбачає наявність у студента початкового набору знань, умінь і навичок. Зокрема, для підвищення результативності навчання студент повинен ознайомитися із критеріями самостійного опрацювання матеріалу та мати навички роботи з комп'ютером.

У процесі домінування дистанційності, на нашу думку, мають бути сформовані адекватні моделі технології навчання. У дистанційному, змішаному форматах можуть «міксуватись» як традиційні методи форми викладу навчального матеріалу, так і нові, оптимізовані музично-комп'ютерними технологіями.

Накопичення об'єму знань, ресурсів і творчих можливостей у сфері музично-комп'ютерних технологій (далі – МКТ) у процесі дистанційного навчання формує серйозний вплив не тільки на інформаційний музичний простір, але й на створення, фіксацію музичної інформації та виконання. У зв'язку із цим постає гостра потреба у спеціалістах-музикантах, що акумулюють і використовують такі знання. Безумовно, головним двигуном розвитку навчальних дисциплін, пов'язаних із МКТ, є розроблення нових технологій, інструментарію для творчості, а також дослідницька робота в новітніх методах і прийомах викладання.

В умовах, коли навчання відбувається за допомогою персональних пристроїв, вважаємо, що треба обирати ресурси, які максимально сприяють вирішенню музичних завдань. У навчальному процесі РДГУ використовуються нижчезазначені форми онлайн-комунікації.

Вайбер – найбільш затребуваний додаток серед студентів і викладачів кафедри естрадної музики РДГУ. Вайбер-групи дозволяють здійснювати відео- й аудіокомунікацію, відправляти текстові повідомлення іншим користувачам у форматі даного месенджера.

Електронна пошта – це хрестоматійний стандарт сервісу інтернету, що забезпечує листування, інформативний обмін текстами в музичному, графічному, звуковому, відеоформатах, у відкритому чи зашифрованому вигляді. Електронна пошта є важливим чинником систематизації навчального процесу.

Використання музичних відео на платформі YouTube є результатом проектної діяльності студентів напряму «Музичне мистецтво» й однією з форм атестаційної фахової підготовки у ВНЗ. У даному форматі ми можемо презентувати авторські відеокліпи, участь у всеукраїнських, міжнародних конкурсах, кастингах, шоу, музичних олімпіадах тощо. Такі різноманітні відеопроєкти стають підтвердженням активної діяльності творчої молоді, мистецьких досягнень студентів, музичних рекламних візитівок.

У лекційних і практичних курсах музичних дисциплін активно використовується Zoom для форматування відеоконференцій і онлайн-спілкування. Дану платформу студенти та викладачі можуть використовувати як додаток на комп'ютері, планшеті, смартфоні. Цей формат дозволяє робити посилання, демонструвати відео, об'єднувати різні форми та методи накопичування знань. Zoom, Google Meet, Skype активно використовуються в дистанційному навчанні з майбутніми магістрами-музикантами міжнародного рівня (КНР).

Фахове музичне навчання на кафедрі естрадної музики РДГУ об'єднує декілька режимів і форм навчального процесу, синхронний і асинхронний.

Синхронний режим налагоджує взаємодію між студентами, які водночас перебувають в освітньому середовищі онлайн, комунікують за допомогою засобів аудіо- та відеоконференцій. Заняття відбувається за зразком звичайного, але в режимі реального часу в обраному цифровому середовищі. На відміну від синхронного режиму, асинхронний забезпечує роботу за індивідуальним графіком і в особистісному темпі. Асинхронна форма максимально використовує переваги змішаного навчання, сприяє засвоєнню навчального матеріалу крізь призму власного розуміння студента. Асинхронний режим корисний тим, що вимагає від студентів високого рівня самодисципліни, уміння адаптувати свій час до навчального процесу, формувати знання, уміння та навички в різноманітних комунікативних варіаціях.

Висновки. Реалії сьогодення показали, що гнучка й осмислена перебудова освітнянських процесів з віддаленим форматом комунікації дає можливість утримати ефективність фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів на належному рівні у вищому навчальному закладі.

Залучення студентів до активної роботи в дистанційному форматі передбачає суттєве зменшення паперового навантаження, швидкий доступ до інтерактивного матеріалу під час лекційних мистецького напряму та музичних індивідуальних занять, накопичення та систематизацію навчального матеріалу, використання вебресурсів для поглиблення вивчення навчальних дисциплін, а для викладачів – здійснення оперативного внутрішнього контролю за освітнім процесом.

Ми уважно вивчили умови використання ресурсів, навчальних контентів, онлайн-сервісів, окреслили їхні додаткові можливості для викладачів. Уважаємо, що дана проблема є надзвичайно багатогранною та потребує подальшого аналізу, дослідження та доповнення.

Уважаємо, що організація та забезпечення навчального процесу за дистанційною формою навчання в синхронному й асинхронному

режимах для всіх здобувачів музичної освіти сприятимуть дотриманню особистісно орієнтованого підходу в навчанні, дозволять студентам глибше проникнути у структури складних музичних процесів, суттєво підвищать рівень навчальних досягнень та інтерес до музичного мистецтва.

Література:

- Кремень В. (2006). Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. № 6. С. 5–9.
- Дяченко-Богун М. (2014). Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. Вип. № 14. С. 74–76.
- Дичківська І. (2004). Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав. 320 с.
- Пометун О., Пироженко Л. (2004). Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. Київ: А.С.К. 192 с.
- Кравчена О. (2019). Активні та інтерактивні методи в дистанційному навчанні. Київ: ЦППО АПН України. 32 с.
- Литвинова С., Соколюк О. (2020). Використання системи комп'ютерного моделювання в умовах дистанційного навчання: збірник матеріалів. Київ: ФОП Ямчинський О.В. 195 с.
- Чурпій І. (2020). Аналіз особливостей дистанційного навчання та можливість його повноцінної інтеграції у навчальний процес. № 4. С. 135–139.

References:

- Kremen V.H. (2006). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osviti i formuvannia informatsiinoho suspilstva [Information and communication technologies in education and the formation of an information society.]. *Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladakh*. № 6. S. 5–9.
- Diachenko-Bohun M. (2014). Aktyvni metody navchannia u vyshchomu navchalnomu zakladi [Active methods of learning in a higher educational institution.]. Vyp. № 14. S. 74–76.
- Dychkivska I.M. (2004). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]: [navch. posibn.]. Kyiv: Akademvydav. 320 s.
- Pometun O.I., Pyrozhenko L.V. (2004). Interaktyvni tekhnolohii navchannia [Interactive learning technologies]: Nauk.-metod. posibn. Kyiv: A.S.K. 192 s.
- Kravchena O.S. (2019). Aktyvni ta interaktyvni metody v dystantsiinomu navchanni [Active and interactive methods in distance learning]. Kyiv: TsIPPO APN Ukrainy. 32 s.
- Lytvynova S.H., Sokoliuk O.M. (2020). Vykorystannia systemy kompiuternoho modeliuвання v umovakh dystantsiinoho navchannia [The use of a computer simulation system in the conditions of distance learning]: zbirnyk materialiv. Kyiv: FOP Yamchynskiy O.V. 195 s.
- Churpii I.K. (2020). Analiz osoblyvostei dystantsiinoho navchannia ta mozhlyvist yoho povnotsinnoi intehratsii u navchalnyi protses [Analysis of the features of distance learning and the possibility of its full integration into the educational process]. № 4. S. 135–139.